

БЪЛГАРСКА МИТОЛОГИЯ

От света на митовете, които вече опознахме, е по-лесно да се пренесем в българската митология. Тя е най-прекият път към разгадаване на нашите родови корени, приказките и песните на значителна част от българската литература.

Митовете на нашия народ са многопластови. В тях се преплитат мирогледите на траки, славяни, прабългари; влиянието на древногръцката митология и християнството.

От траките е останало преклонението пред Слънцето и бог Херос (Тракийския конник), който носи плодородие и изобилие, здраве и спасение на хората. Образът му се среща като символ (знак, който служи като основен белег за някакво понятие или идея) във фолклора и в личното творчество. Орфей е също божествена личност - най-прочутият поет и музикант на траките и за цялата Античност. За траките душата е безсмъртна. След смъртта тя напуска тялото и се очиства от земните грехове. Огънят се почита като извор на светлина, топлина и живот. Траките вярват в неговата пречистваща сила и той трайно е влязъл в обредната система на нашия народ, като и днес се тачи по земите ни.

Славяните почитат най-вече бог Перун. За него създават специални места за поклонение - оброчища, и му принасят жертви. Основните атрибути (предметни знаци, природни явления) на този бог са високото място, дървото (като обединяващ център на хоризонталния и вертикалния модел на света), гърмът и мълниятата. Други богове, на които се кланят славяните, са Велес, Сварог и Данс, богове на земния и небесния огън, Бял бог, Лада, която дарява живот и смърт. От славяните идват почитането на рода, семейството и дома, на водата. Пазител на дома и рода е стопанинът. Представян е като дух и като змия. Той пази традицията, единството, благосъстоянието и щастието.

В религиозната система на славяните се срещат редица митологични същества - върколак, дива, вила, самодива. Тези образи се пренасят и в народните приказки и песни.

Прабългарите също имат принос в изграждането на нашата митология. Те идват от още по-далечни земи и носят със себе си богата култура, вярвания и обреди. Върховното им божество е Тангра, но почитат още Слънцето и Юпитер като пастир на звездите. В Плиска е намерен седмолъчен амулет и историците предполагат, че прабългарите са почитали седемте небесни тела: Слънце, Луна, Венера, Марс, Меркурий, Юпитер и Уран.

Прекланяли са се и пред някои животни, т. е. силно развит е бил тотемизмът (вярата в предмети, растения или животни заради магическата им сила). Тези наши прадеди са вярвали, че отделни родове и някои животински видове произлизат от общ прародител. Техни тотемни (свещени животни) са били кучето, вълкът, заекът. Във връзка с тотемизма е и техният календар, за който се допуска, че е по-стар от китайския. Годишите са групирани в цикли от 12 и носят имената на животни: свиня, мишка, вол, барс, заек, змия, змей, кон, маймуна, коч, петел, куче. Така наричали и месеците. Традициите им са свързани със силата и бойната готовност на коня, защото са народ от воители - ездачи. Неслучайно тяхно знаме е била конската опашка. Днес на много места са запазен и Кушиите, пролетни празници, които са известни и като Тодоров-ден. Важно място е заемало и кучето. То често е било принасяно в жертва от хана или първожреца.

От сливането на митовете на траки, славяни и прабългари се изгражда единната българска митология. За нас древните митове са просто приказки, но древните хора вярвали в тях, защото смятали, че те съдържат велики и свещени тайни. Митологичното мислене на нашите предци се изразява чрез три езика: словесния - език на мита; действияя - език на ритуала, образния - език на изобразителното изкуство.

Ритуалът също е свещен. Ако митът запазва разказа за някое действие на богове или герои, то ритуалът повтаря това действие. Така се изразява не само почит, но и се подпомага борбата срещу злите сили на хаоса в името на рода и хармонията. Както митовете подреждат света и пространството, така и ритуалите подреждат времето. Те дават увереността на хората, че всичко върви по реда си, че няма да се случи нещо лошо. Празниците, когато се извършват ритуалите, са изпълнени с песни, игри, състезания, поклонения пред изображенията на боговете. Така неусетно се ражда в цялото си богатство народното творчество - песен, танц, музика, приказка...